

188-3
136

J. Buschmanis

Mahtes
titumistais peenastums
behrnu audsinaschanâ

Autora isdevums

1 * 9 * 3 * 3

L 88-3
136

L
37

J. Bušmanis

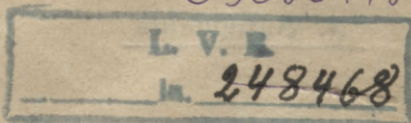
824842

**Mahtes
titumistais peenahkums
behrnu audsinaschanâ**

**Autora isdevums
1933.**

0308017857 ✓

Speestuve „Seme“ Valmeerā.

Tahdi jautajumi kà religija, tikumiba, morale, peeklahjiba nodarbina leelu wairumu i filosofu, i sinatneeku, i audsinataju, i wehl dauds zitūs. Schajos jautajumos tik leela bagatiba — daudspušiba, ka daschreis pašchi rakstu auctori jehdseenu nošlaidroschanà peelaisch nopeetnas kluhdas. Tas leezina, ka sčee temati ne katrreis tik weegli atrišinami, kà to eedomajas daschs labs rakstitajs. Wišwairak to war teikt par teem dogmateem, kam pašcheem morales pamatjehdseeni šwešchi un kas wiau objektiwo plus mehgina pahrwehrst par subjektivo minus. Šchi parahdiba, kà no aissprostojuma wałà lizis strauts, muhsu deenàs pluhst pahr wišu muhsu semiti. Zil dauds mums literarisku darbu: schurnalu, mehneschrafstu, laikrafstu, i pat „sinatnišku“ gada grahmatu, resp. kalendaru i wehl z., kuros tik dauds teef paustis škaistu wahrdu, jautu škanu, šolijumu un juhtu kairinoschu wilinajumu, bet deemschehl, pašchi darbi paleef bahli, it kà apehnojas ar dauds dsirdeto, bet maš eeguhto. Nebuhtu šlikti, ja tà waretu teikt: masal eeguht, wairak paturef. Muhsos ir tahda šawada parahdiba. Daudsi domà, ja wini dauds lasijuschi, dsirdejuschi, dauds

redsejusechi u. t. t., tad jau leels solis dsihwē us preekšču, us pilnibu. Tahda doma ir pilnigi aplama, tāpat kā ta, kad zilweks lepojas ar kabatā esofscheem diplomeem. Taisni ta ir muhsu kluhda, ka mehs pahrak teoretiski spreescham, par daudj idejiski domajam, pawiršchi apsweram un nemešginam to zeeschal saskanot ar realo iddeenu. Labi buhtu, pat ļoti labi, ja mehs weenmehz zensstos idejiski teoretisko saskauset ar praktiski realo. Tad nebuhtu tās leelās plaišas no dsirdetā — lihds daritam, no intelektualā — lihds imperatiwam. Mehš wairak buhtu weenkopibā, i darbā, i dsihwē. . . Es teikšču daschus wahrduš par weena eepreekščminetā jautajuma nosihmi muhsu dsihwē, tas ir — tikumibas jautajumu. Nule kā mineju, ka par wīnu daudj runats, debatets, tapehž es wilkšču tilai daschas konjekwenzes, atteezibā us seeweetes tikumisko peenahummu jaunatnes — behrmu audsinaschanā.

Naw domajama skaišta, pilniga dsihwe bej etiški tikumiskeem prinzipeeem. Tikumibai jabuht par dsihwes pamatu. Zaur tikumiskū apšīnu mehš augšim i plaščaki, i pilnigaki; kluhšim wispufigaki un sawā darbā mums buhs nopeetnats usnehmibas garš. Eho pehdejo truhkumu mehš wiswairak

fastopam jaunatnē. Jaunatne bagata da-
biga sprauguma; wina wīsam karsti peefe-
ras, bet tikpat ahtri ari atšakās. Truhlšt
nopeetnas usnehmibas un isturibas. Da ja-
audsina muhsu behrnos, lai wini buhtu
kreetna, patstahwiga rakstura, dšitaki aug-
stakam idealam nekā jellai patmihlibai.

Ja audsina winos tas tikums, kas tuhš-
stots gadus atpakaļ leelām wehsturiskām
tautam dewa eeprehju pahrwaret jebkuru
naidneeku; tikums, kas nihst katru pašch-
lepniibu, nešristās ar šekām ispreezam, bet
zeena šawas un zitu lihdszilweku personi-
bas isdaišochanu leelam radošcham dar-
bam. Leelas genialitates, kā: Kants,
Dante, Tolstojs u. z., ir bijušchās stingras
personibas un tikumibas paudejas. Št us
šola mums jāņem preekššihme no šcheem
leeleem gareem, jo leelu garu turumā
dšihwodami un leelu garu elpu elpodami
mehs pašchi tapšim leeli.

Muhšu behrneem kā špehzigam Alpu
ehrglim japazetas pahr wīšu to, kas šems,
šihžinšch, maswehrtigs un jamellē zeksch us
gaismas un šaules tahli. Ša mehš atših-
stam, ka audsinašchanas darbs gruhšs, tad
teekchi šchā audšinat tas šoti gruhšs, tas
praša: leelu mihlestību, pazeetību, usupure-
šchanos un atbildību no muhšu nahšotnes

ehlas zehlajas — audsinatajas, latwju
 feeweetes — mahtes. Mehdi teitt: „Behrns
 rahda, kahds wihram tikums“. Tas tai-
 sniba. Zif daudj pateefibas un taisnibas
 fajuhstas mehš eemeefojim behrnos, tif-
 daudj fwehtibas dšihwē no wineem faem-
 fim. — Muhfu tauta — weza tauta, bet
 muhfu walsts koti jauna. Tapehž fawas
 nazionalās walsts dšihwē mehš ešam tifi
 behrni, kam koti daudj wehl jamahžās,
 jausnem un jaaudsina fewi daudj garigu
 muhšchibas wehrtibu. Zaištoj faws eef-
 ūchejais zilweks, jaišweido fawa perfoniba
 leelakai, flaištakai dšihwei. Nahkotnes pil-
 ūoneem jabuht netif ween leelai darba
 mihleštibai, bet ari dšikai etiškai tikumibai.

Daudjas muhfu dzenu tunšchās ehnas
 iškaidrojamas ar behrnibā mahji eeaudi-
 nato un kara laikā ūagrauto tikumibas
 truhšumu. Tikums ir augštākā zilweka
 laime. Neti kad ihsti tikumigs zilweks pa-
 dara ūemus darbus, bet gan aišween zen-
 ūchās darit fewi attaišnojofchus, kreetnus
 darbus. Dšinas pehž tikumibas, tas ir
 mahtes ūchuhpuli liktais behrna mantojums.
 Un tas gan mums mihtaks par behrna
 ūchuhpuli; kas fwehtaks par mahtes dahwi-
 najumu?! Naw! Preekš ta nobahl i wi-
 ūofchais ūihds, i ūchauhstofchais ūamts. . .

Aiseet flaištā, jaukā behrniba, aifrit preeka
 jauniba ar šavām puķu ahrem; paleef
 tikai ween³: mahtes mantojums. Laimigs
 tas zilweks, kam behrna širds, laimigs
 tas wihrs, kam behrna tikums! Daita ta
 šeeeweete, kas šneedšas gaismas tahlē, zehla
 ta mahte, kas kruhtis nes tizibu tikumiškai
 leefmai. Deemšchehl, šche nu mehš šadu-
 ramees ar tām leelām pretišchēbam, kah-
 das walda muhžu jaunā organižmā. Dau-
 dšas, loti daudšas mahtes upurē wišu
 šawu flaištako un dahrgako, ko ween wi-
 nas špehji dot šawam behrnam; wišu
 šawu pateefo, muhšchigo, daito, wišu per-
 ņonibu, wišu šawu dwehšeli. Bet ir ari
 mahtes, kam pašchām truhkst šcho bešgaligo
 muhšchibas wehrtibu. Winas nododas waj
 nu pahraš šeklai ikdeenai, jeb ari ispreezai
 un baudai. Tās ir mahtes wahrda, teeshā
 nošimē, nezeenigas. — Mahte, ta weenigā
 dšihwes šiprā klints, no kuras kruhts, tā
 bitite no leepu šeeda, šuhz dšihwinošchu
 un modinošchu špehku winas augštakais
 preeks un dšihwes ideals; tas ideals, no
 kura mehš wiši gaidam breestoščas un
 ne kalstoščas wahrpas. Dšihwes un zil-
 wežibas likums praša, lai katra mahte
 audšinatu šawus behrnus tikumiškā garā,
 par godu šew, par šwehtibu šawai tau-

tai; lai muhfu jaunâ paaudšê atdsimtu muhfu ſentschu Kristus gars. Tad iſſudis naidis un ſkaidiba, to tagad ſatru azumirkli redſam; tad buhš ſtipra muhfu latwju tauta, buhš ſkaiſta muhfu nahſotne. —

Kara wehtra, kara ſchalkas panehma netikween tuhſtoſcheem dehlu dſihwibas, bet ari kluſo, ſwehto mahjas meeru. To meeru, kaſ tuhſtoſchu kruhtis dega kâ ſaule ſawai tautai. Gruhti eedomatees toſ ſchauſniqos kara peedſihwojumus muhfu garigâ dſihwê, to greeſigais kara ſobins mums uſwehla. Weſ ſchaubam, tahdi bija ari pirms kara, bet wixu koefizients bija daudš un daudſkahrt maſaks. Ja ſkatamees wehſturê, tur redſam iſ pehž kura kara to paſchu ainu, tikai, protams, žitadâ atſpoguſojumâ. Muhfu maſajâ walſtinâ ſchis laiſmets radijis tikdaudš baziku, ka tee paſpehjuſchi attihſtitees neween wahjâs meeſâs, bet pat weſelâ tautas organiſmâ. Wiſwairak to redſam jaunâ paaudšê. Ziſkaidrojumu tam atrodam, ja nemam wehrâ to, ka jaunatne allaſch wiſam jaunam karſti peeſeras, eepreeſch par to nedomadama, žil tur daudš laba, žil daiſa. Tikai wehlaſ eefahktais maldu zeſch kâ aſaru leja jaiſbreen un karſtâ mulſâ twer-

tais idealisms là ruhgts bikeris jaisdser. Dapeh3 jafaka, lai Deews dotu, ka jauna-
was — mahtes, kas war buht wisa laba,
zehla raditajas un wisa launa, slihta ee-
meefotajas, fandsetu fawu firds3kaidribu
kristaldsidru tà klu3u strautu un fawâ
audsina3chanas darbâ stahwetu tahlu nost
no teem ideologeem, kas ar noluhku, ar
faweem semiskeem literariskeem pornogra-
fijas raschojumeem, gatawo zeku baudai un
usdihwei. Zaanatne, tà jau mineju, wi-
sam karsti pee3eras; wistin fahthaniskais
winâ naw waldo3chais, tomehr schee kairi-
najumi winâ rada tahdas norises, kas
winas jaunai dweh3elei atnem flaisfo
idealu, furâ atmirdjeja rado3chais gars un
nebiju3châs ilgas. Zehlee nodomi un kop-
darbi isir3t tà falnas fahrti pumvuri.

Modrà mahtes a3s lai seko behrnu dsih-
wei un lai neaismir3t, ka swehtâ zilwezibas
lahpa ir winas rokâs. Waj wisa3s mahtes
to isjutu3chas un sapratu3chas, lai raksturo
schee mani nowehrojumi. — Man us lau-
keem dsihwojot, bij isdewiba nowehrot
schahdu gadijumu: — Paschâ zeta malâ
we3s, nosuhnojoschu juntu frogs. Tur skan
i dseefmas, i pudeles, rihb rati, sweed3no-
falus3chais firdsina3ch u. t. t. Netahlu stahw
fimteem gadus weza preede. Winas refnee

fari kà wainags jawijuschees un karaliskt
 pazelas pahr blakus, kupli satojoscho druwu.
 Staisita ponorama. Sem preeedes atsehdufees
 kahda mahte ar sawu 8 gadus wezo pui-
 jenu. Seznam rokàs (droischi ween tehwa)
 istufschotas pudeles. Winsch, klausidamees
 dsehraju dseemas, mehgina darit wisu to
 paschu: dser imitedams, dseed, lehlà, blau-
 stas, fit plaukstas, swelpj u. t. t. Mahtei
 par to til preeka isteizoschi waibsti jejas
 pantos, ka winas puisens til dauds jau
 mahf. — Waj nebuhtu fimtreis labaf, ja
 mahte buhtu pagahjufi garàm schai iswir-
 tuscho postaschai, bet sawam puisenam buhtu
 eemahzijufi kaut pahris skaiistas dseesminas,
 par scho gimenu gruhito asaru dsihwi? Waj
 schi mahte teescham sawà muhschâ naw dsir-
 dejufi schos pateesos wahrduš:

Dsehrainsch tehwa dehlš,
 pats sewim sliktu dar' —
 apdser naudu, apdser godu,
 apdser staltu augumiau.

Waj ari:

Dsehraina lihgawina —
 it wafarus gaušchi raud.

Raudàs sawas jaunibas un firmgalwja
 deenàs ari schis puisens. Paees winam skai-

stà jauniba, ja ne pat behrniba, druhmā
naktis jelgā. Paees jautee dsihwes brihschi
alkstoschā, krehsleinā baudā un zilweka de-
moniskais buhs par wadoscho zeta swaigšni.

Otrs gadijums: — Mahte eet us sa-
tumballi, fahdas us laukeem daschos apwi-
dos noteek katrā šwehtdeenā. Winai pee-
rofas masā meitina. Pa zetam winas eet
gar basnizu. Patihkami škan ehrgetu pehde-
jās škanas. Basnizeni kà strautišch pluhst
mahjās. Meitenite prasa: „Mam, kas te
noteek?“ „Tee wehl, behrns, wezi mahschi,
wezās paraschas“, mahte pasfaidro gluschi
aufstafinigi un turpina šatumballes zetu.
No šchis mahtes pamahzibas behrns tab-
lakā dsihwē war islobit weenu: šatumballe
augstaka par basnizu, deju musikas škanaš
škaitakas par basnizas ehrgetu wirtuositati,
un wulgarais šchihberis mihlaks par baltoš
deewnamos škanoscho mihlestibas dseesmu...

Ja, tahda, tiš raiba, tiš šaraustita ta-
gad muhsu dsihwe. Truhšt mums kopidealu
— weenkopibas, truhšt kopeju zetu. Katrs
ejam us šawu puši, katrs šawu mellejam.
Kad atradīsim kopeju zetu, kad kopeju dsee-
šmu — gruhti to teikt. Tapehž beeschi top
štumjšch prahts, šmaga kluhšt elpa, rauga-
mees šchāi behrnu un wezaku pasaulē. Zif
dauds tur dajchadibas, zif maš — weena-

dibas. Mehš labi sinam, ka behrnibas eespaidi un mantojumi ir muhscha zeta wadonis lihdsj tai weetai, par kuru tii jauki dseed muhsu mihlais dsejneeks Bluhdonis:

Dahrdot grants us kapa wefas,
smilſchu kalns pahr mani zefas —
pamasam palehnam, pamasam palehnam..

Ta noreet dſihwes ſaule. Ta nemanot peenahf muhscha wakars. Daschs dſihwojis jaukus brihschus, jautras deenas. Wiſs wina muhschs pagahjis ka tehlojojschs ſapnis, ka dſihwa fantasija. Ne dſihwes aſums, ne darba ſkarbums tam naw paſihstami. Scheet, laimigaks zilweks teescham newar buht. Tak tomehr tas ta naw. Sawâ ahrejâ tehrypâ, ja, warbuht. Vet mums weenmehr jameklè pehz dſilakcem pamateem, pehz leelakâm, zilweta eekſhejam etiskâm wehrtibam. Ne ta ir ihsta dſihwes laime, kad mehš alkſtam pehz weeglâm deenam; ne ta muhsu ſwehtlaimiba, ka neredſam zif daudſ mums truhſt ſirdſſkaidribas, zif maſ mums darba mihleſtibas. Tas tii wehſ ſkaidrat atklahj to ehnas plihwuru, aif kura mehš meklejam apmeerinajumu ſawâm egoiſtiſkâm teekſmem. . . Laimigs tas zilweks, kas neſkreen pakaf baudu wiſinajumeem — witnoſcheem wehjeem, nebrauz

dsitās juhrās seltu meklet, bet ņawu laimi
kat ņawā klusā tehwa ņehtā.

Tani mihtā darba weetā, ne kur ahres
laistās ņeltā, ne kur ņidraba pehrles wiņ,
bet kur ņwehtais mahņas meers mahjo.
ņcho ņkaiņto un kluso meera iņjuhtu katrai
mahtei wajadņetu dehtit ņawa behrna jaunā
ņirņinā. Lai ņehis tikumiņkais ņella grau-
diņeh augtu ar katru deemu leelaks, ņpeh-
zigaks un dsitaks, tā kā tas daudņstahrt
pahripehtu ņawu preeņehetezi. Wiņweenam
tā ar ir, ka ikweens ņtahds pirmsahkumā
maņs, ņihziņeh, bet atraņdamees klimatiņki,
ņiņiologiņki labwehligos apņtahktos, laiņeh
dsitās un ņtiņpras ņaknes; aug warens oņols,
ko neņpehji lozit ne wehji, ne negaiņi. Ziņ
zehla buhs muhsu nahkotne, ziņ pilniga
dsihwe, ja muhsu behrneem buhs ņehis wa-
renās oņola ņaknes, augt leelam zilwezes
garam. Muhsu dsihwei tiņs peedotas jau-
nas ņkanas, jaunņs tehrops. Wiņnā wiņs ees
uņ augņchu, uņ pilnibu. Wiņs radoņehais at-
radiņs harmoniju, iņjuņtu preeku. Saudņehim
bijuņcho wehrtigo, ko karņeh mums pa-
nehma, i eņoņcho derigo, ko noleeds mums
tee, kam ņmadņenēs ir ņweņeha gara kultu-
ras eelahņmejumi; ņakaufehim nahkumu
meklejamu zeeņehā weentkopibā. Wiņjam pee-
doņim dsihwibu; eedegņim ņwehto guni.

Nemsim drosmi, smelsim speklus no geni-
 aleem gareem. Audsinasim jaunatni darbam
 un tikumam, lai no ņheem diweem fakto-
 reem mehš waretu zeret bagatas wahrpas
 un brestošchus graudus. — Šhis grubtais
 darbs peeder latwju maštei, tai klusai fir-
 dij, kas weenmehr lā strautiņsch nerimsto-
 ņchi trauzas uš preekschu un kas ņawā grub-
 tajā darba gaitā un ritumā dewa tos stal-
 tos latwju deklus un daitās meilas, kas
 pirmee ņchkihra zetu muhsu Brihwibas ņau-
 lei. Weš stipras freetnibas un tikumibas
 muhsu jaunā paaudse neņasneegs to ņkaišto,
 idejiņka plaņchuma apgaroto dņihwi, kas at-
 mirds jaunatnes radoschā garā un nebiju-
 ņchajās ilgās.

Un ņkaiņtakas domas mums un wehle-
 ņchanās naw bijis un nebuhs, lā ta, lai
 muhsos atdsimtu wezās Romawas klehpi
 aukletais tikums. Brihwibas ņaulite uņau-
 ņuņi, rihta auņma leeņmojas, atleek tiņ strah-
 dat un zelt nahtamibas ehku. Roku pee ro-
 kas, plezu pee pleza, ne ņkaldit un postit
 ņadņihwes ehku, bet mihlet un weidot, tas
 ir Latwijas semes behrnu augņtais un zeh-
 lais uņdewums. Godiga un apņiniga darba
 apņina jaeaudņe jaunajā paaudņe, un tikai
 tad ņagaidiņim labaku, gaiņchaku nahtotni.
 Mehš peeauguņchee, furus ņchahruņi leelga-

balu dunona un ſchrapnetu uguns, eſam
 daudj paſaudejuſchi religioſās pateſības.
 Muſſu behrni ir jaunais dſihwibas fokſ.
 Te katrs ſarš, atwaſe, pumpurs un ſeeds
 ſpehjigi iſweidotees par pilnwehrtigeem,
 ſchà wahrda pateſà noſihmè. Muſſu pee-
 auguſcho zeli ir daſchadi. Mehſ ejam uſ
 wiſàm puſem, daſchreiſ apſinadamees ſawa
 zela greiſo nowirſeenu, bet daudſreiſ pat
 ne maſakàs nojautàs. Te mehſ klauſam
 daudſſoloſcheem wilinejumeem, te aiſrauja-
 mees illuſoriju mulſà, lai pehz tam iſdſertu
 ruhgtàs wiſchanàs bikeri. Zif gruhti ir
 zilweſtam ſew noſpraufst kopzetu robeschàs,
 ſchkeet, pat neespehjami. Mehſ dabigi ſa-
 auguſchi ar plaſcho, ahriſchfigo dſihwi. War
 daudj tahlu ejam, wiſu gribam ſaſneegt,
 wiſu iſdſihwot, iſſmelt lihds dibenam.

Buhs taiſniba Blaumanim, ta laika
 leelam ſiliſtrim, jo taſ ſaka:

„Lai lihds pat dibenam teef iſdſerts
 [ſauſs,
 no ſatra weena pilnais dſihwes kauſs!“

Bet ſcho domu mehſ ſapratiſim tika
 tad, ja paſihſim paſchu perſonu. Blauma-
 nis, lihdsigi Iſſena Brandam, bij melle-
 jis, pats gribeja tuſſchot kauſu. — Rahdu?
 Baudu? Ne! Winſch melleja pehz muſſchi-

gàs, neisðibinamàs Pateesibas. Un ðawas
ilgàs melleðchanas rezultatà teeshàm tuwat
ari kluwa. Ta ir leela gaita un ðkaiða uf-
wara! Tuwat pee ðchi jautajuma resp. pa-
ðales uffkata negribu uffawetees. Mehs
ari ðauzam, lai tukðhojas kauða, lai lihðmo
firds. Ta ir zita ðabeedriba, bauðu kahres
apgarota.

Starp dauððàm ehnaimàm parahðibam,
kas werððina ðabeedribas instinktus, ðewi-
ðchi ðpilgti ispausðas diwas nogrupejumu
ðrahwas: realee materialisti un kluðee,
dwehðeligeer romantiki. Materialiðms ir
weenas ðabeedribas deewð. Ðilat par maðu,
tahlak par ðleekni wini naw ðpehðigi re-
ðset. Un beeshi ween ðchee ðantimi un lati
wajadðigi lepna ððihwei un ðpoðhai karje-
rai. Maiðes reeðeena ðchee laudið otram
nepaðneegð, nele wehl runat par to, ka tee
neðeedo ðinatnes, mahðlas, kulturalas un zi-
tam wajadðibam. Ðbena Brands par ðchim
werðu dwehðelem ðaka:

„Deez badu man un ðlahpes zeeft,
tið neleez mantu projam ðweeft!“

Beð ðcheem kailà materialisma kalpeem
ir wehl ðabeedriba kam kailais egoiðms
naw paðpehðis eeshiðstees organiðmà un kas
ðawu eeshiðejo ðkaiðtumu naw apehnojuðchi

ar failuma kulta plihwuri. Wini apsinas, ta tās kulturas strahwas, kas tautu ņchēl winas materialā dņihwē, — wahjina gari- gas pilnibas ņaņneegņhanā, drupina ņabeed- riņki ņozialā attihņtibā, plehich un ņkalda politiņkā atmosfairā un nahwigi dņel tautas jaunajā organiņmā, nodņiņis kā dņeestoschas ņwaigņnes debesu oreolā. Un ņchahdā atmo- ņfairā aug muhņu jaunā audņe, ta audņe, par kuru mehņ rokās kļehpi leekot luhņņa- mees gaiņchaku nahkamibu.

Jaunais laikmets ko pahrdņihwo muhņu jaunā walņis, praņa ņkaidru peenahkuma apņinu audņinaschanas darbā. Bet beeschi ņchis apņinas truhņti paņcheem wezakeem. Ko tee lai mahza ņaweem behrneem? — Mineschu raksturigu gadijumu no ņaweem perņonigeem peedņihwojumeem. Rahdās Seemas ņwehtku weesibās, tehws jau labi gados, man ņaka: „ņwehtki, ņkolotaja kgs, ir lai mehņ kahrtigi atpuhņtos, labi paehstu un ņawu riktigu ņchnabi eebauditu. Tā es no maņam deenam paņs eņmu audņinatņ un es neka jauna ņaweem behrneem negribu un ari nemahku mahzit.“ Ak, noscheloja- mais tehws! Kā peesehrejuņi tawa dwehņele, kahds tukņhums, trulumņ un gara naba- dņiba tewi walda. Beela gara elpas tu ne- eņi elpojņis, leela gara tumuma neeņi ņaju-

tis. Schaur's taw's dsihwes kontinents,
pahraf mafs taw's peeredses apwahrsnis.
Masa tawa pasaulē un wina's eemihtheeki.

Tai paschā deenā biju otrās iwehtku
šwinibās. Gededsām šato, iwehtuma modino-
šho egliti. Swetschu mistiskais šposchums
waldsina katra širdi. Šhīts iwehtku baudi-
jums! Bet kas wiswairaf muhs šajuhsmi-
na? Pee šatās eglites nostahjas diwi rok-
pekna behrni: puišitīs 8 gadus wezs un
mahsina — 6 g. weza. Masēe dseedoni ro-
zinas šalikuschēes šlandina Seemas iwehtku
dšeesminas, tad deklamē un bauda klujās
štundas šwinigo meeru. — Godatais laši-
taj un lašitaja, te juhs redšat diwas pa-
šaulēs. Weeni, kas šaka šā leekuligee šadu-
šēji šawā laikā: „Šhd mana dwehšele un
lihtšmojees par to, kas tew pašaulē šajnee-
dsams, debeiis labaf neees“, un otree, kas
dsihwes šlaistumu meklē Muhšchibas wahrda
pateesigumā. Šheem pehdejeem buhs par
pamatu Muhšchibas wahrds un winu dweh-
šele Muhšchibas gaismas peerasota, šā mi-
glas rihšā rasotais lauks. Tee wezaki, kas
iwehto zilwezibas lahpu eedegušchi šaweem
behrneem, war buht drošchi, ša winu behrni
to ari isnejis zauri muhsdeenu šchaurširdi-
bas un personigā kulta laikmetam un ne-
šahdas „kulturas“ un progresā štrahwas

tos neaišvilinās no pareišā zeta, jo daudš
zilweš war aišmiršt šawā garā muhšchā,
bet behrnibas eespaidi gan neišgaisť. Kad
šarma jau wainago balto galwu un šari
gihmi fitas, širmgalwis škaidri šin šahstitt
par šawu mihlo aukli — wezmahmutu,
kas winu nešuji „kufarē“ weenfopus ar
ehdeena traufteem, rahdijusi masos, puhkai-
nos zahlšichus: nami un nampugi u. t. t.

Kad maši bijam un wezmahmutai bla-
kus šehdedami klaufijamees winas šahsttus
par Deewa un zilweša kopzeleem, kā tad
klusi wirmoja muhšu širds. Bet ko mehs
nowehrojam tagad pee muhšu behrneem?
Šehel, bet ruhgta pateesiba. Masais puifi-
tis eestahjas pamatskolā, it ne weenas gari-
gas dšeesminas wiušch neprot, nele wehl ru-
nat par Deewa wahrda un religijas šwehtuma
šajuhtamibu. Šchāi šinā wainojamas tikai
mahtes, kam šchis augštais ušdewums ušti-
zets. Gods un nemirštiga šlawa wainago
tās mahtes, kas werdsibas laikmetā išaudši-
naja štiprus dehlus, brihwibas šaroga
šargus un ihštus brunineekus. Ne tā waram
teikt par muhšdeenu mahtem. Nule kā teizu,
kā behrns širmos un nešuhdamos eespaidus
manto no mahtes un ari tehwa. Bet ja nu
religiškā šajuhta šemu nošlihdejuši pašchā

wezâ audsê, tad neteesafim behrnus un jaunatni.

Saimi un neewaschana, naids un skaudiba paschreifejâ laikmeta wadoschee prinziipi. Te mehs krustojam schtehpus, schteescham weltigi spehtus un postam sawasadsihwes ehkas meeru un labklahjibu. Wisu to wehrojot, daudsreis muhs pahnem druhmas, smagas domas: kapehz tas tâ? Wajtaunais sawâ besspehkâ dauds stipraks par labâ, dsimstoschâ spehka dihgli? Waj newar buht, ka besspehkâ oug spehts, sahps un skumjâs atmirdj preeks, behdâs auft zeriba, nogurumâ — jauna dsihwiba.

Neprafisim neeespehjamu, teoretiski formularo subjektivismu, bet gan objektivi nodsihwes teeschamibas iswirfite imperatiwo — pawehloscho. Mums latweescheem, kautichu no wahzu walodas eeguhts, ir sakamwahrds: — ne wijs ir selts, kas spihd. — Man gribetos scho pateesibu papildinat: — ne wijs ir labs, kas jauns. — Tik pehz jauna, kâ Mefistofelis, sauzam:

„Kas bijis, bijis! — Gahjis, gahjis!

Mums wajag' jaunu kaut ko eegahdat!

Muhs tagad jauns tik buhtu waldsinajis.“

Un lai apmeerinatu sawu intelektualoeegribu, dauds reis nokluhst pee transzendentalâm buhtibam. Te tad sahkas tas pa-

wedeens, kas noschkir klušo emoziju pašauli no isklaidigā un intelektuālā šchaurškata.

Sai paleef dogmas, aisspreedumi, schie pagahntnes filialee eemeesojumi, tatschu Kristus deewischkā mihlestibas guns nedrihst isdrišt tautas altari. Zif leela plashuma, skaidribas un filantropijas apgarota buhs jaunā audse, tif taisnibas idealu bagata buhs muhsu nahkamiba. — Weidsot wehl daschus wahrbus par skolu. Loti daudfi ir pahrleezibā, ka skolā wajaga iskopt wišas behrna toposchās spehjas. Maldigs usskats. Sewischki religiskā sinā muhsu skolas pahraf maj dod un dara. Religijā skola schai emanazijas laikā ir tiktahl fakultatiwa, ka deewatiskas pamatojumu usskata par empirisku ne imperatiwu. Lihdsigi audsinatajai mahtei, kas nereagē us Deewa esamibas šajuhlū kā weemu no zilwekā eedsintām pamalspehjam, ari skola beeschi ween zilwezigo imperatiwo pahrwehrsch par seklu epifureizmu un šawā schaurā dsihwes skatā meklē pehz kā „jauna“. Bezaki nedrihst buht weenaldsigi kas noteef skolā. Wineem weenmehr jabuht modreem, jo mums ne masums ir tahdu audsinataju, kas isglihtojuschees intelektuali, bet dwehseligi pilnigi nabagi. Religiošās lirikas wirtuošs Porušk

šaka par skolam: „Brahmu gan jums isglišto, bet garu nolauj“. Tahdu spreedumu dod leelais dsejneeks un pilnigi pareisi tas. Tapehž modrai mahtes azij un mihlestibā fwehlojoschaj firdij jabuht weenmehr tumunā, Jareds, jadsird un jašarga no kluh-migeem zeteem, semiskeem darbeem un negodigas dšihwes.

Brihwā doma, brihwās gribas ispaušme wahrdos un darbos muhs nowedusi pee ta, ka mehš pat nešajuhtam peeteekoschās zeenas pret otru zilweku, jawu walsii un tautu. Tahdā kahrtā brihwiba, — ichis škaisakais wahrds ko zilweks war teikt, šwehtakās juhtas ko zilweka firds war just, krahšchakais dwehšelē šnaudoschais seeds, ir kluwis par weenas šabeedribas datas nemeera un zihnu alkstoschu karu. Patwālība un netikums karaliski lepojas šavā nabadsības tehrypā; šlimais šaprahts runā šinatnes wahrdā un šurina taulas dwehšeles klušakā šuhriti naida un nemeera uguni. Šaunā audse jau no školas šola lihdstekus labām, pateesām wehrtibam uskrahj ne masumu šlimības dihtu. Školas seenās dširdam tahdas dšeesmas, kā: „Škad jauneklis es biju pirms gadeem diwdesmit“ un „Dšer, brahliti, dšer!“ Audšinataji to nemahzija, bet šcho wulgaro mihlas dšeesmu tee eemah-

zijušchees no ahrpusšlolas jaunatnes — no
 peeaugušcheem, kam smadsenes peesahntinas
 ar šwešha gara kulturās padibenem un
 progres toš apšihmogojis ar gara truluma
 eelahsmejumeem. Un ka ir šabeedriba, kas
 alksti tahdu dseesmu, wislabat leezina tas
 pats wulgarais šchiberis un tšharlstonš.
 Tautas deža un rotakas išsuduščas, tāpat
 kà tautas dwehšele aplušuščas wirmot re-
 ligiski — tikumiškas juhtas. — Un kà gan
 lai pawisam zitadu dšihwi eedomajamees, ja
 ešam pasaudejušchi wišu augstako wehrtibu
 religiski — tikumiško atšimu. Wihra wahrdu,
 kura weetà tagad šahjees wešselis, muhju
 tehwi augsti zeenija, jo wihra wahrds ir
 deewdotàs tikumiškàs pilnwehrtibas atšars.
 Netruhkst mums škaištu wahrdu, gudru
 domu, warenu špreedumu, — truhkst mums
 godigu firšchu. Bet ari šcho pehdejo mums
 netruhkst tikai, deemschehl, labais ween-
 mehr klusè, zeesch un nes šawu nastu, ka-
 mehr šaunais plahtàs, špehšojas šawà ne-
 špehkà, leelàs — wahjibà, lepojas — na-
 badšibà. Latwju šeweete — mahte ir bijuši
 tautas etoša šargataja un winai tagad ja-
 upurè wišas labakàs špehšjas, lai šahhani-
 škais netikums tiktu šabedšinatš šchihštisch-
 nàs ugunis, lai zilwezigà pašemibà tiktu
 aismirštš karališkais lepnums, lai šlimà

šaprahta ehnaš issustu finatnes špošchumà un dwehseles krehslainàs dšihles peelihstu dšeedinosčha un modinosčha idealisma.

Muhsu leelais waroniš un nazionalà gara apgarotais brihwibas zihnitajs pulkwebis Fr. Bredis zihnàs nesa lihds Jauno Deribu un mehdsja teikt, ka meefigs spehks Muhschibas wahrda apgarots dos uswaru masai latwju tautai. Un tà domaja wiši muhsu dišchenee waroni, stipree brunineeki, kad tee pirms isschiroščam Tihrela purwa un Nahwes šalas kaujam atšegtàm galwam isluhdšās Muhschibas spehku un droščfiridigi dewàs zihnà pret eenaidneekem, kas pehdejo akmeni gribeja šatreekt muhsu semè.

Tikai šchahdi dehli spehks šargàt ašinim pirktu tehwsjemi un šwehto zilwezibas lahpu nest pretim rihta aušmai. Deewš lai šwehti tàš mahtes, kam uštizets šchis augštis ušdewums, isaudšinàt kreetnus dehluš, teizamus štrahdneekus un uštizamus tehwijas šargus!

Beš stipras kreetnibas un tikumibas muhsu jaunà paaudse nesasneegš to škaišto, idejiškà plaščuma apgaroto dšihwi, šahda ta atmirdš jaunatnes gara nebijuščhàs ilgàs. Tikumibai — ballai debesš škaidribas nojautai jawada jaunà paaudse gaišmas tahlè, zauri deenas gaitai, zauri šchaubam un ne-

meeram. Jaunatnes deewischkai mihlestibai
 jatop, jaaug un jaisweidojas par stipru,
 spehzigu dsihwi weidojoschu faktorū. Japa-
 zelas pahri dsihwes seklumam, jafasneedi
 kalngali, kur pats zilweks skaidraks un
 dsihwe gaischaka, tur, kur „semes dehls ar
 swaigschau dwehseli peeder muhscham baltai
 debeks skaidribai“, kà to šaka Fr. Bahrda.
 Šchi muhschigàs pateesibas lahpa, kas fir-
 mās mahmulinas eedegta leesmoja pee schuh-
 wuta, nedrihšt dsihwē apdsist. Schuhpla
 dseesmai, kas behrnibas wakaros klusi un
 firsnigi skaneja spehzigā mihlas afordā, ja-
 škan kà jaunibā tā spehka gados un wezumā.
 Un škanēs šchi dseesma, ja nelaušim pee-
 sehret dwehsjeles dsihlem, jo pati behrniba
 ir idilliskas laimes pilna un behrnibas laiks
 — šmaidoschs seedonis. Behrniba nepasihst
 naida, nesina launa, nemahk kluset. Ta
 mihl patošu, ta strauji un impulsīwi ustwer
 katru runu, katru dseesmu, walodu, kas
 winai dod jaunu spehku, leelatu garu. Zif
 daudš tai dwehseliga meera un klusa preeka
 un zif ta mihlas bagata. Ta lihdsinas kri-
 stalldsidram strautam, kura uhdenos šaules
 tweižē peekušuschais zetineeks dshsch šawas
 meefas šlahpes. Waj buhs kautschu weens
 zeta wihrs, kas paees garam šchim muhscham
 dsidri pluhstoscham strautam, nedsehriš

weenu malku? — It neweena. Un kam gan nebuhs dascha ruhgta asara noritejusi pahr faroteem waigeem, kad fantastiskās behrnibas durwis aiswehris wiensch atzeras tos jaukos brihschus, kad dsihwes asumi isnira itkà no apmiglotàm tahlem? Domaju — neweena. Wìs schis behrnibas gahjums seedeem bagats, zelsch — rosem sehts. Katrs solis steigtin steigts, itweens elpas wilzeens strauja dsihwiguma pilns. Ja ne jauneklìs, tad firmgalwis, lepni, un reijè jahpigi, met skatu us sawu ganu teku, straujupiti, zelmaino lihdimu, kur tos laikus sagrumbutotee pusfatruhdejuschee zelmi stahweja isklaidus weens pee otra, bet tagad tur spehzigi sato jaunà audse. Te katrs kruhminsch, juh'nainais akmentinsch, jahlite, lehknais grahwitis, wìs, it wìs wed muhs atpakal saulitè. Tàs ir behrnibas atminas, tee ir klusà gimenè pawaditee brihschi. — Bet waj tad behrniba ween ir jauka, waj jauniba ir bes dsihwes skaisuma? Bes schaubam, atbilde katram droscha. Jauniba ir loti skaisa, bagata zehlàm idejam, un tomehr . . . tomehr tahlu stahw no behrnibas. Tas warbuht isklausas asi teiktis, un warbuht pat neihsti, bet mehginasim rast sakaribu starp schim diwam pasaulem. Behrna dwehjele tif tihra, tif skaidra, pa-

teeja, ka winai preti stahdit mehš it nekā-
newaram. Behrns šawos preekos, laimes
brihschos dalas ar wišu šawu „es“, kopā
ar šawu mahminu, tehwu, brahliti un katru
kreetnu draugu, ar katru stahdu, seedu, puķi,
putniņu. Neka winsch neslehpj teem, kaut
daschfahrht to šagaida bargi šfati. Winsch-
tahlu no wiltus un meleem. Pateesi dšila
mihlestiba uš dšihwi, uš wišu aplahrtni, ko
ažš rangas un juhtas isteiz, atröd wislee-
lako šaštanu. Ntoteek, ka pastrahdā kahdu
nepeederigu joku, par ko nahktos šanemt
šodu, bet tas tatschu ir peedodams, jo wišu
to winsch padarijis šawā behrna prahtā...
Dās klusi luhdšošchās rokās, šmaidošchais
šfats un taisnibu runajošchās luhpas muhs-
peeaugušchos eetekmē pateesi labam un zeh-
lam dšihwes ušdewumam. Ne wišu to wa-
ram teikt par jaunibas laiku. Jaunibas-
zeli daudš wairat isklaidigi, ispluhst par
daudš tahlās šfairās, daschreis deesgan labi
apšinotees šcho wirseenu kaitigumu un wel-
tigo laika tehriņu. Daudšfahrht nahkas no-
wehrot, ka peeaugušchee maš apšinadamees
un wispahrigi nedomadami par jaunās au-
dšes nahkotni, to pamudina uš kahdu kairi-
nošchu joku, lai pašchi pašmeetos. Šapro-
tamš, ka tas, kaut masā mehrā, nes šinamu
minusu. Ša zilweks patš kluhdijees, tas

winam peedodams, bet kühditees no otra pamahzitam, tas satur daudj wairaf negatiwa. Taisni scho pehdejo pateefibu wispi-nigaf war atteenat us jaunatni, kurai tad nu ari peeder otrs, skaisakais dsihwes periods — jauniba.

Jauniba, — kas gan war to pilnigi apwert, saprast, ihsti dsihwot?! Augstee kalni, dsitas lejas, tahlee sapni un muhschigās ilgās — wisa dsihwe tik skana, impulsīwa, tik us augiechu, us preekchu. Ar katru nahkamo deenu atweras jauni apwahrschni, tahli skati — jaunās ilgās. Wifs, it wifs mirds septiakrahsu warawihlfnes mirdsumā.
 „... Un kad sari gihmi fitas, birdinajot auksto rasu, tad kà sapnodams wehl juhtu sche us waiga tawu skuhpstu, selta jauniba!“ Tà mehs kahdreij runasim par sawu jaunibu, kad draugu pulzinā gadi pagahja kà deenas, deenas kà stundas, stundas kà minutes un minutes kà mirkti. Tà atminešimees jaunibas brihschus, kad modinoscha idealisma un entusiasma apgaroti, jutām dsihwes preeku un laimi. Schteet, jauniba ir kà bikera mirdsoschais wihns, kas aizina pee sewis slahpstoschos garus...
 Schehl tikai, ka jaunibai naw wairs lās dwehjeliskās skaidribas un tik pilnigas tifu-miskas apšinas, kahda peemihht behrnibai.

Jaunatne pahrmehrigi aifraužas, pahrleeku
 juhmo ahrigam pašaules trošnim un mašaf
 dšird wibrejam šawu klušo širds balši. Do
 daudsreis jaunatne dara ne no šewis, bet pa-
 mudinata no ziteem. Jaunatnei jāšauj brihwi
 dšihwot, pašchai ijsust taijnibu un netaij-
 nibu, pašchai rašt labā ušwaru par šawu
 demoniško. Bet tikpat aplam mehš audši-
 nataji-paidagogi un wezaki daram, ja do-
 majam un peelaujam, ka wišur jaunatne
 pati lai rod šawu zetu, meklē šawu pate-
 šibu, garigo pilnibu. Leela data paidagogu
 un wezaku tā spreesch un tapehž ešam pee-
 redšejuschi tik dauds nelaimigu jauneeschu,
 kas atšiuibu gan mums neteiks. Zif brihwa
 ir jaunatne šawā karštā entusiašmā, tik no-
 peetni wajaga šefot winas dšihwei. Katra
 doma jāpehti, katrs šolis jāreds, kurp tas
 teef wiršits. Tas ir bešgala gruhts ušde-
 wums, un to šina tikai tee wezaki, kas pa-
 šchi behrnus audšinajušchi, to teiks paida-
 gogi, kas mahzijušchi neween zitu behrnus,
 bet ari pašchi šawus. Šchis leelais ušde-
 wums peekriht mahjai, ikolai, jābeedribai,
 katram atšewišcham jābeedribas ložeklim,
 bet wišwairat mahtei

Ne mašums ir tahdu brihschu, kad
 behrns un jauneklīs neklausā it ne weena,
 pats grib buht wišgudrakais — daritajs,

bet ſawas mahtes baſſij gan paſſauſa. Mahtes wahrds — mihleſtibas bauſlis, ko behrns ſew nehmis dſihwe no ſchuhpula, furà eeſtaneja leelà mihlas dſeeſma. Mahte ir bijuſi, ir un buhs tas mihlakais, kam behrns uſtizas tad, kad aiſgrahbts illuſiju burſmà, tas neredſ, kas ap winu noteef, tà tad, kad tam aſee dſihwes wehji ſit. —

Muhsdeenu dſihwe teeſham tif raiba, ſarauſtita, kà wehl nelad. 20. gadu ſimtenis mums atwehriſ burwis uſ plaſchaku, pilnigaku dſihwi. Bet lai to ſaſneegtu, mums paſcheem jatop pilnigakeem, ſkaidrakeem, leelas idejas apgaroteem. Sewiſchki tas ſaſams par jauno audſi. Un te nu mehſ redjam ſawas wahjàs puſes. Mums leekas, ka wiſſ wezais nederigs, noleetots, ka tilai tas, ko jaunu iſgudrojam, iſdomajam, pat fantaſtiſki iſſapnojam, ir labſ un derigs. God. laſitaja un laſitajs! Waj naw taiſniba ſlawenam norwegu rakſtneekam H. Zbſenam, ja tas ſaka: „Ak, nedſehſ dakti kwehlojoſchu, pirms gaiſcha uguns degta naw, un nelahd' wahrda apnikuſcha, pirms tew wehl jauna wahrda naw.“ Wezo kraſjmatu nehſ iſdſehſchan, bet jaunu uguni wehl neeſam eedeguſchi. Katrs godigs lautſaimneekſ ſina, ka ar wezo raſchu ir jaſaſgaida jaunà raſcha, bet mehſ to wezo kà

nederigu aismetam, kaut jaunās pateesības
wehl neesam radijuschi. Duhl, ta ir atsch-
gahrniba, prahta aptumschojchanās deenā,
kad šaule wehl oreolā.

Muhs wius ahrischkigā, trofchnainā
pehskara dšihwe padarijusi pahraf ahrisch-
kigus. Mehš ustweram til skato, spilgto
ahrpasauli un nedširdam klujās, eelšhejās
dwehjeles šlanās. Kur škalaks trofšnis, sti-
praka buršma, turp wehršchas muhju škats,
bet kur dšitaka nopeetniba, ir šolis noteikts,
tam weegli pahri kā mahkoni aishido juh-
tas, wiju pamesdamas neatminamā aismir-
stibā. — Truhkšt mums ihstas Nietzsches
nojautas, ka wisleelakās leetas noteek wis-
leelakā klujumā un wisdšitakās domas dihgst
un isweidojas wisdšitakā meerā. Šchi at-
šina jastiprina jau agrā behrnibā, tad jau-
nā audse nebuhs tufšchu fraschu kaleja —
šapnotaja, bet šawas dšihwes wiršitaja uš
augštaku pilnibu. Bet ko mehš tagad re-
dšam ir pilsehtu, ir lauku šabeedriškā dših-
wē? Garigs tufšchums, šeklums, fraschai-
niba, ahrischkigs šposchums, ideju truhkums.
Un lo wiju mehš peerakštam jaunatnei,
teesajam un beeschi ween nepelniti laušcham
jaunā dšihwibas loka galotnes. Pašchi we-
zaki — tehwi waj mahtes, školotaji neap-
robeschoti šapno weenmehr tahlaf par de-

beščfiki škaištã leetam, nesinadami pamata perspektiives. Tadehl nebrihnisimees par Parises weeglo schanru, kas peejastinajis jaunatnes šmadšenēs, — mehs pašči šcho kulturās lahstu ejam šelmejuschi.

Augstais šaprahts muhs nowediš pee ta, ka maščinisms kluwis par weenas šabeedribas augsto špehju, kamehr juh-tas palikusčas pilnigi nowahrtã.

Štin wišur mehs šastopam tuhkfstošceem kauschu, kas ahriščfiki gresni, škaišti runã, špreesch un fantasē, bet furu darbi apeh-noti celščfiki notrulinata zilweka semiskumu. Rã seedu wiraks šmarscho idiliskã seedoni, tã šchee laudiš isplata šabeedribã pšichisku intimu pašchlepnumu par tikumibu, širds-šklaidribu, deewiško šaprahtu, kamehr pašcheem šchee jehdšeeni pilnigi šweschi. Tee, kureem wišmasaf etikas prinzipu, wišwešhaka morale, tee allasch wišškataf mehds taišnotees un werdsiški lepotees. Šcho šli-migo parahdibu usjuhtuši šawãs šmadšenēs ari jaunatne. — Nesen atpakaš manã školã deewtalpojuma laiķã redšeju, ka dašči jaunekti, to starpã ari kaħda jaunawa, blakus telpãs pašchlepni, žepurem galwã un papirošeem sobos, šmeedamees tehršē un nepazee-tigi gaida, kaħ beigšees „plahpaščhana“ un warēs šahft „peegreesi“. Wiņu pulziņã pa-

sifsttu tahdus, kas wahrdos loti beefchi
 ſwehti. Ja, te atklahjās, tas ehnas plih=
 wuris, aij kura wiſā kailumā parahdas zil=
 weka taiſnibas jehdseenu ſajukums. Ko wahr=
 dos papreeſch apleezinajis par labu, to
 darbos atmet kā pilnigi nederigu. Te
 mehſ redſam muhsdeenu zilweka garigo
 tukſhumu, kaſ muhs ſaiſta kā leetuwenſ.
 Luhl, zilwekā zihnas diwi pretſtati: wahrdi
 un darbi. Behdejee nem wirsrofu, jo teem
 ir eedſimta pamatſpehja, kamehr pirmee ij=
 pauſch pſichifſtu intimu paſchlepnumu. —
 Kad eſ ſcheem jaunekleem jautaju, kamdeht
 wiini tā dara, tad atbildē dſirdeju nodilu=
 ſchās fraſeſ: eſot jau beſ wineem deeſgan,
 lai ejot wezee. — Bet ſatofchā jaunatne!
 Par tewi klujibā rofaſ ſaleef firmā mah=
 mulina un deewluhgimē iſluhdſas tew Lik=
 tenlehmeja ſwehtibu. Daudſreiſ, tew jaunā
 audſe, paſchaj neſinot, pahſ ſcho mihto gahd=
 neeku ſejaſ panteem norit aſaraſ, tiſ
 preeſch tewiſ, preeſch tewiſ. Mahte bri=
 diuſi dubluſ, ne ar lafu kurpitem, bet leepu
 luhku wiſhem; wina paſiſt dſihwi. Naktiſ
 meega negulejuſi, atpuhtaſ nepaſinuſi au=
 dſinajuſi tewi. Wina ſina — ne weenmehr
 ſauleſ deenas muhſchā. Jautraiſ garſ un
 preekſ newar buht par dſihweſ pamatu.
 Taſ meklejamaſ dſitat — zilweka etiſkā buh=

tibà. Bes schis tikumiskàs atsinas zilweks ir
 garigi nabags, wina dsihwei truhfst aug-
 stakàs zilwezibas. Un mahte ir pirmà, kur
 toposchais pilsonis smelas spehku. Kas pree-
 kos un laimes brihschos buhs weenots ar
 sawu mahti, kas sahpes un skumjas nesis
 kopeji, tas jutis ka deenas aislido kà sils
 taurenitis. Bet tà jau nedomà wisa jaunà
 audse, tà nedomà paschi wezaki. Zif neap-
 rakstami skaista ir tahda dsihwe, kur behrni
 un wezaki ir kà weens sarots lapu koks,
 tikpat sadrumstalota un bes dshwiguma ir
 tahda gimenes dsihwe, kur behrnu un we-
 zaku zeli eet jchirti. Tas pats sakams par
 teem wezakeem, kas domà, ka behrni paschi
 sina labak, kà dsihwot schini Barises weeglà
 schanra laikmetà. „Weenreis ween jau ir
 jaunš; newar leegt preekus. Kad mehš bi-
 jàm jauni, tàpat lo kuru reisi neisdarijàm“
 — tà man godprahtigi paskaidro mahte,
 kas pati rofas salifusi skaita deewluhgjmi,
 bet behrni pa tam gaida, kad beigsees
 „plahpaschana“. Waj tad teeschàm schadus
 ween preekus mahte pasihst un attauj sa-
 weem behrneem; waj tikai wezeem japrot
 zeenit tautas swehtums — tikums, bet jau-
 nee tani laikà zepurem galwà, pussto-
 peem rokà war usraut „jandalinu“? Tà un
 tikai tà muhsu jaunà audse sanem tos pa-

ūahwigos ikdeenigos rahjeemus un nepelni-
 tos pahrmatumus, bargus ūodus. Mums
 jasin, ja mahte pati ta neredj un negrib
 ūapraūt, tad tatschu neteesajim jaunatni.
 Kas wed tik asu zihnu pret audūinataju —
 mahti, ūabeedribu, wiūpahrigi audūinatajeem,
 tã jaunatni? Mas. Nepaeet neweena deena,
 tad nedūirdetu ūuhdsamees var jaunatni. Ta
 ir gluschi dibinata vateesiba Tikai, deem-
 ūehhl, ūcho noūeegumu eemeesojums rodams
 zitur. Wiūpirms te jawed ūingra un no-
 teikla zihna. Peerahdisim audūina-
 ūchana tufūchumu, tad ūapratifim wi-
 nas tahlakãū ūefas. Tad buhs ūaidrs, ūa-
 pehz noteek tãū pahrmehrigãū paūchnawi-
 baū, iūwirtibaū, peedaūsiba publiūãū weetãū,
 darba mihleūtibãū ūuūhana, peenahuma ap-
 ūinas truūkums, baudlahres ūpehja noriūe
 u. z. Wiūam tam, luhl, dūitãūū ūafnes, nekã
 tas norit muhju azu preekūchã. Pirmo ūodu
 un pamahzibu tãm mahtem, ūas paūchas
 aiūrahwuūchãū no kulturas lahūta un ween-
 aldūigi noūkãūū ūchãjãū raibãjãū ainãū.
 Pahrmatumu audūinatajeem, kuru ūmadūenes
 peeūahūtinãūū jaukeem ūozialifliūto ideju ūap-
 neem. ūaūūutumumu wiūai ūabeedribai, ūas
 uūnem ūawã klehpi, kopj un audūe ūewi un
 ūabeedribu paūfemojofūchus indiuidus.

ūhee trihs faktori no daudūeem ir tee

fwarigakee un mahtes darbš ir wišaugstakais faktors behrna rakstura iskopšanā un sozjalās taisnibas audsināšanā. — Newaru neminēt wehl weenu raksturigu parahdibu, kas daschreis isreet no organiskās dšihwes dšitumeem, bet sewiščki muhsu deenās — no tās eras, kahdā norišinas jaunatnes dšihwe. Ta ir dšihwes wehrtibas noleegšhana, kad muhsu dšihwe nonahk pret-runā ar muhsu domam, labeem nodomeem, ar muhsu gribu un wehlešchanos. Tik daudš ir dšihwē apstahktu un daschadu eemeslu kas muhsu dšihwes preezigo skatu pasudina un entusiajma pilnajā jaunatnes firdi eeskan štumjas un dšihwes apnikums, kam seko tragisks dšihwes noslehgums. No etikas, sozialogijas un religijas weedokta, tas ir, no muhsu leelatās teesas — širdsapšinas, mehš nedrihtam teesat zeeteju, pirms neesam palihdšejuschi šawam lihdszilwekam nowehrst tos šchwehršchtus un kawektus, kas wiwu pee ta noweduschi. Un teni mehš atkal gaidam atbalstu no seewetes — mahtes. Man bija isdemiba nowehrot un parunat ar pahris jaunelkeem, kas aishrawās no jaunibas entusiajma, kam sekoja atšlahbumš, pehz garlaižiba un beidsot — dšihwes wehrtibas noleegšhana — pesimisms. Ta ir loti raksturiga muhsdeenu

parahdiba. Jauneklis, kuru es pašini jautru,
 karstu, pat draiskuligu, kas weenmehr mih-
 leja dedsibu, man teiza, ka winašch nonahziš
 tik dšilā pefimismā, ka it nelur naw ware-
 jis rašt meeru. Gribejis wišeem pahri da-
 rit, spihtet, neweenam neklaufit, wišu ništ,
 neewai, nizināt un pehdeja doma — isniš-
 ziba. Bet kad mahte dehla preekščā šalituši
 rokaš un Poruka wahrdeem luhguši pehdejo
 luhgščanu :

„Par to maso šchuhpuliti,
 Ko tew ašram mahte kahra,
 Weenu mihlu, mihlu šlatu
 Dod no tawa azu pahra.

Par to wahjo šahpju kruhti,
 Ko tu, masišch buhdams, sihdi,
 Dehlin, atminees jel manis
 Weenu ihšu, ihšu brihdi.

Par to nogurušcho balši,
 Kaš tew teiza Kristus wehsti,
 Weenu baltu, baltu roši
 Man uš kapa kopas dehsti,“

tad šchi mahtes balšs wišu nemeeru apach-
 muši šawā flehpi, weena weeniga šlana
 eefkanejuši winā, pazehluši kā muhščibā —
 atdšimusčā dšihwē. Jauns dšihwes preekš,

tiziba, špehls un drošme eetekmejušchi winau
jaunai atjaunolai dšihwei. Un, luhf, dehls
šanem šastrahdatàs mahtes rofas un trih-
zošchà balši lihds ar Seemetneeku solas:

„Šahpju štraumes firdi p'ofas,
Kad tu usleez, maht,
Man us kruhtim mihtàs rofas
Meerà eaijät.
Šuhpła dšeesmina, šo šafi,
Mani gaišmà aišnes,
Un ar muhšchibu seen mani
Tawas azu šwaigšnes.“

Žif tas leeliški buhtu, ja katrs behrns tà
špehtu leezinàt, ja winà buhtu kautšchu masa,
maja datna no degošchàs mahtes leesmas.
Tad, neškatotees us dšihwes un apšinas
šahwofla mainu, behrns weenmehr raudš-
fees us to, kas winau dšihwè wadijis un
šwehtijis. Bahri wišàm gruhtibam wišch
jutifees laimigs. Un laimigs ir tas žilweks,
kas naw ahreji, bet gan eekšcheji pilns ga-
riga firdšapšinas meera. Bet firdšapšinas
meers buhs tam žilwelam, kas negribes
wairaf kà wišch špehji. Tahds žilweks, kas
tiško pehž ta šo wišch nešpehji šašneegt,
buhs weenmehr nelaimigs un šajutis firdš-
apšinas pahrmētumus. Tà kà teeschi muhs-

deenäs tas spilgti ispauschas muhsu jau-
 najä audsê, tad, protams, kâ mahtei, tã
 tehvam, skolai un sabeedribai ar sawu
 dsihwi un darbeem jabuht par paraageem.
 Bascheem audsinatajeem jabuht skaidribã, to
 nostiprinãt behrnos un zif plaschos apmeh-
 ros. Naw gan swarigs tas, to un zif mehš
 gribam, bet gan swarigs tas, zif mehš
 spehjam peepildit. Un tapeh3 tãs mahtes,
 kas nefad naw leeguschas saweem behrneem
 ahrihšfigãs, trofichnainãs dsihwes wirpulo-
 joscho bandu, wisadus „preekus“ atkahu-
 ichas, domadamas, ka toposcham zilwekam
 wišs tas dsihwê noderes, lai nedomã, ka
 sahpu brihdi behrns meklës patwehrumu
 pee tãm. Ne. Winsch paces garãm, warbuht
 pateiks zitam. No schuhpta deenam behrns
 pasinis til smaidus un glahstus, wišs wi-
 nam bijis atkauts, un kad nu reis tam ja-
 pahrdsihwo gruhtals brihdis, winsch to ne-
 speh3. Seekas, ka wiša dsihwe ir matematiska
 nulle, bes jebkahdas absolutas wehrtibas.
 Un tahdu ir deesgan dauds, kas dsihwes
 laimi eedomajas juhtekligos preekos, baudã,
 mantas stahwolli, slawã un godã. Bet tas
 peerahda audsinaschanas seklumu. Juhtekli-
 kee preeki, bauda, zildinoschã slawa un kah-
 rotais gods ihstu laimi newar sneegt, drih-
 sat gan padara zilweku nelaimigu. Ihsta

laime naw ahrpus zilweka ahrejo apstahku
 sposschumâ, bet gan pajchâ zilwekâ. Tapedz
 toposcham zilwekam jamahzas pajcham sewi
 atraft, jawadas no firdsapjinas skaidribas,
 jo titai dwehseles un meesas lihdfswarâ ir
 meers un dsihwes preeks. Godbijibâ jano-
 leez galwa mahtes preekschâ, kas scho pa-
 reiso zetu atradusi, sagatawo jauno zilweku
 jaunâs eras laimetam. Jafaka, kâ J. Kerichs
 raksta sawos darbos: „Schinis deenâs, kad
 tahdas kosmiskas kataklizmas un zilweku
 schkelschanâs un degenerazija, kad aismirft
 wisus augstatos esamibas prinzibus, kas
 dod pateeso dsihwi un wed us pasaules
 ewoluziju, — japazetas balsij, kas aizina
 gara atdsimschanai, kas aizina gara waro-
 nibas uguni eenest wisâs dsihwes darbibas,
 un, protams, schai balsij jabuht
 seewetes balsij, kas tulschojuschi zee-
 schanu un pasemojumu bikeri un noruhdiju-
 sees leelâ pazeetibâ.

Rahdu spirtumu zilweks smet no ja-
 weem dwehseles dsitumeem, sina titai tee,
 kas scho schapju un zeeschanu bikeri pajchi
 tulschojuschi. Zaur asaram nehs mahzamees
 stiprak mihlet, wairak pazeest, zeeschal wee-
 notees, impulsiwaki darbotees. Sahpes
 daudsfahrt wairak eewirmo muhsu dwehseles
 stihgas, nekâ preeki. Mehs juhtam zitadas

skanas, kas klusi kà wehja schalkas eestanas
 nemeera trofichnainajà gaità. Dwehseku Dulks
 to peerahdija mihlestibà par zilwezi mir-
 dams — Golgatas zeku asaram slazidams.
 Atminešimees greeku leelo prahtneeku So-
 kratu, kas tultšhoja nahwes bikeri klaufi-
 dams šawai eekšhejai firdšbalsij. „Tagad
 mums laiks šchirtees“, teiza Sokrats aug-
 stai Ateneeschu teesai — „man — lai mirtu,
 jums — lai dšihwotu; bet waj man, waj
 jums šagaidams labaks liktenis, to neweens
 zits nesina, kà tifat Deems.“ Tà leezina
 leela gara zilweks, kas tiz, kautšhu beeschi
 daudšweidigàs formàs eetehrptam, Deewam.
 Sarunà ar kahdu ateneeti mehš dširdam
 šchahdu Sokrata špreedumu: „Muhšu azim
 ir apšlehpts tas, kas radijis wišu pašauli
 un uštur šho milšu ehku, kas papildina
 winas daitumu un gahdà par apbrihno-
 jamo kahrtibu, nepeelaisdams, ka laika šobs
 waretu šamaitat kahdu winas daku, un pa-
 šahwigi un nenogurštoschi atjauno to, lai
 wišš, ko wišch nolizis, peepilditos ar
 tahdu pilnibu, kas pahršpehj jebkuru zil-
 weka eedomu špehju. Šchis Augštais Gars
 naw redšams un mehš waram apbrihnot
 tifat wina darbus . . .“ Tas ir aizinajums
 no intelektualà peegreestees emozijam, mo-
 dinat šnaudošchos dwehseles pumpurus, lai

tee raišas šavā krašchumā. Un kas pats šavu labo ir atradis, tam weegli šchirt melno mahkonkwehpu, lai leesmojšo šaulstaru gaišmā redsetu, zif škaišta ir dšihwe, zif jauki ir mihtās Latwijas kalnaji un eelejās. Tad sudis dšihwes apnikums, glehwums šadegs jaunās tizibas ugunis, beszeribā modisees zeriba, besspehtā — špehks. Ne šeklai patmihibai, šchaurširdibai, weegsprahhibai mahjot jaunajā paaudšē, bet gan štingram raksturam, tikumam un darbam. Jaunam dšihwibas lokam jabuht dšihwes špehšigam, un neweens nedrihšit aplausit wina dšihwos šarus. Par šavu jauno audšimums wišeem jabuht weenis prahts. Špehšigā mihtās akordā lai weenprahtigi škan muhšu deewluhšime: „Debestehtit, šwehti drumās, lai aug kuplu breedumu. Širdis, kas grib buht tew tuwas, dehsti labu tikunu! Šwehti šavu behrnu draudsi, šwehti latwju školās audsi! Deekdamees uš pilnibu, teizam tawu godibu.“

Ja mehs wiši tā domāšim un palihdšesim jaunam dšihwibas lokam teektees uš pilnibu, tad mehs šekmesim šawas walšts un tautas labklahjibu. Tad mehs warešim dšeedat: „Tew par godu pliwo stalšts latwju šarogs šarkanbalšts.“ Un tee jaunee zilweki, kas prot neween juhšmot un fantasjet, bet

prot pahrwaret ari zeeschanas un dsihwes-
gruhtibas, tee islausis zetu zauri wiseem
kawekteem, pretim gaischakai nahlotnei. Tas
modernais gais — atmosfaira, kas peesa-
tina tagabnes zilwefa smadsenes, ir tatschu
pawisam zitads ka jenak. Labas gribas un
etikas prinzipeem netihf klausit, jo weeglak
ir dsihwol nedomajot par ritdeemu. Tahds
ir 20. g. j. progress. Smeekligi, ka pat
literatura — kulturas gara noblese peelah-
gojas sensaziju alkstoscha zilwefa gribai.
Wehl pilnigak to waram teikt par teatri,
fino un zirkus arenam. Wijs ir atkauts.
Technika — mashinisms, materialisms,
modernisms, fozialisms eet roku roka un
isnihzina klufo dwehseles meeru. Schi sa-
drumstalota personiga kulta laikmeta pro-
gress nedrihft ilgak bojat weselo latweeschu
tantas organismu. Ne roschainà sapnu fan-
tastija un trahju simbolika atjaunosim jawu
dsihwi, bet gan radoscha darbà atrodot pa-
slehptàs wehrtibas, kas dsihwei dod satoru.
Taisni schis paslehptàs wehrtibas atraft
ir leela dsihwes gudriba. Te weza audse ar
saweem peedsihwojumeem un peeredseju-
meem ir labatee paraugi, jo dsihwes tee-
schamiba ir zilwefa teeschà skola, kur wai-
raki likteni frustojas un atklahjas dsihwes
ihstais sejs, nekà jauneeschu roschainaja

fantasijā waj daschahrt tufschajā isrunā. Mahtes peenahkumi schai darbā wisswarigakee. Skola, sabeedriba un dsuwe ir doto un nostiprinato wehrtibu tahlakee iskopeji. Tapehz, luhk, minedams daudsu mahschu maldigos eeskatus audsinaschanā, gribeju rahdit pee la tas nowed. Gruhti aplamakas warbuhtibas eedomatees, kà tahdu, kad mahte atkauj saweem behrneem peedausigus darbus, teildama — reis ween jau jauns ir. — Jaunibai peeder dsihwe, ar saweem preekeem un behdam, bet ne seklā bauda, wilinoschee fairinajumi. Bet tee jau ir tee traipi, ko katrs nes sewi un pats nespehj atraisitees. Tapehz, lai moderna zilweka tips neispluhstu turp, kur straume to nes, wajaga zela rahditaja. Tik tahda jaunatne, kas mahtes wadita pati zentisees pehz pilnibas, pateesibas un taisnibas, ipehs peepildit sawas ilgās un wehleschanās. Kur wezā un jaunā audse ees kopzetus, tur weidosees skaišta katra personigā dsihwe, tur pazelsees dischena Latwijas walsts.

Muhamedaneem ir skaištas legendas, kurās tee apdseed sawu dabu, zilweku un sawu deemu dsihwi. Skaišta ir legenda par trihs upem. Rahdā loti jaukā eelejā tezejučas trihs upes. Pirmās upes uhdeni bijuschī kristalstaidri, bet auksti kà schtuh-

dona ledus; otrās upes uhdēni bijušči filti, bet reise dukfaini, bet treschās upes uhdēni ar špehzigu straumi drupinajuschi zeetās flintis un urbuschees zauri kalneem. Tahdi pašchi bijušchi zilweki, kas dšihwojuschi pee upem. Weeni aulsti šawstarpejās atteezibās, bet ar šklaidru atšinu, otri — nepraktiški, bet ar šiltu širdi, un treschee — neatlaidīgi, energiški, ihsti ruhki, darba daritaji. . . Ari latweeschu tautas dšeesmas dšeed par trihs šidraba upitem, kas tezejušchas zaur brahta pagalmiu. Šchis trihs upes šimbolišē zilweka gara darbibu.

Pirmā upe — prahta zilweki, otrā — juhtu un treschā — gribas. Katra zilweka garigā jeb eekšchejā pašaulē leelakā waj masakā mehrā špaušchas kahda no šchim trim pšichiskām parahdibam. Wišas winas istek no zilweka dwehjeles dšilumeem un eetekmē zilweku šinamā dšihwes ušdewuma pilhšchanā. Tagad muhsu jaunā laikmeta eekahrta un daudsās labeerihzibas aug augumā. Materialā labklahjiba — nauda — šahl waldšinat daudsus. Prahts pelna kapitalu. Šposcha karjera, roščaina nahlotne, mirdšošchais wihns, weegla dšihwe un beidsot — garigs tufšchums, ir beeschi prahta zilweku eesihme. Dšihwi kātahdu zilweks wairs nedšihwo, bet gan reh-

fina un atkal rehkina un ſawās prahta
 atſinās pilnigi aiſmirſt dwehſeli, jo wiſu
 labo, kā: draudſibu, iſtu pateeſibu, laip-
 nibu, mihlu, pietati zilweks pehrf par
 naudū. Man gribas aiſrahdit uſ Blau-
 mana jauno Jndranu — Edwartu, kaſ aiſ-
 rahwees no jaunā laikmeta gara, rehkina
 un atkal rehkina un daſchlahrt zeenijamais
 Edwarts nejuht ſewi, ka kaſrs Jndranos
 nozirſtais oſchs ir daſa ſwehtuma, kaſ dſiti
 eeſaknojees wezā Jndranu tehwa ſirdi.
 Prahta ſwaru lauſos Edwarts ſwahrſta
 materialās labklahjibas problemu tiſ ilgi,
 kamehr pilnigi aiſmirſt pateizibas un pa-
 dewibas juhtas pret wezo Jndranu tehwu,
 tahdā kahrtā ſadrumſtalo gimenes kluſo
 dſihwi un nowed ſawu meeſigo tehwu pee
 tragikla gala. Taſ patſ ſakams par
 Schekſpira Hamletu, kaſ ar ſawu leelo
 prahta atſinu beidsot juhtas nabags. Ta-
 pehz prahta zilweki war gan buht geni-
 ſtai tiktahl, ziſ tee kalpo ſinatnei, bet kad
 ſinatnes wahrdā ar maſchiniisma un techni-
 kaſ ſafneegumeem grib aiſweetot juhtas,
 ſwehtumu un zitas dwehſeles parahdibas,
 tad, par noſcheloſchānu, jaſaka, ka ſchahds
 zilweſu tips naw wehl iſhtais. Kā upes
 ſtraume kriſtaldſidra, tā ari prahta zilweki
 leeli ſawos prahtojuomos, bet auſti kā kalna

ſchludona ledus juhtu pašaulē. — Otrs
 zilweku tips ir — juhtu zilweki. Filofofi
 daudſi ſpreedušchi, lahdi zilweki augſtat
 wehrtejami: prahta waj juhtu. Taš ir
 loti ſwarigs jautajums, kura pateeſibu
 daudſi tulko nepareiſi. Prahta zilweki pa
 leelakai daikai ir auſtakai, ſweſchaki pahre-
 jeem ſabeedribas lozekleem, nekà juhtu zil-
 weki. Juhtu zilweki ir bagataki eekſcheja
 dwehſeliga ſpehta. Juhtu zilweki dſihwo
 un ſalpo weens otram wairak, nekà prahta
 zilweki. Ja zilweks wadàs no juhtam,
 waj ta buhtu gimenes, ſkolas, ſabeedribas
 dſihwe, waj ſawa peenahkuma pildišchana,
 dſihwe eet ahtrak uſ augſchu, nekà wadotees
 no augſtà prahta. Kur mihleſtibas juhtas
 weeno gimeni, tur dſihwe aiſrit kà idiliſka
 ſeedona nakts. Kur firmàs krehſlas ſtundàs
 behrni atzeras ſamuz mihtos gahdneekus un
 kluſi rokas ſalikušchees prot noglahſtit
 wagotos waigus un weltit tahdus mihtus
 wahrduš, kà: „Mana mihtà mahmina,
 mani mihti audſinaja; pati mahte
 dubluš brida, mani neſa ſaujinà. Sehdu
 tehwa krehſlinà, liku tehwa zepuriti; gan
 dereja zepurite, truhſt man tehwa pado-
 minaa,“ tur mihtà Zaima behrneem zeku
 lihdsina, tur deena ſeko deenai; „kluhſt
 gadi par mirkteem,“ kà to ſaka dſejneekš

Fr. Bahrda. — Un kad tu, mihlā jaunatne, jau samus mihlōs buhfi aišwadijuši kapu kalninā, bet firdi glabāfi to šwehto mihleštibu, ko behrna šchuhpuliti dufot mihlās balsis dšeedaja, tew netruhlē šwehtibas dšihwes zelā.

Kur wezaku deewluhgšmes pawada behrus un jaunatnes firds peerasota etiškām juhtam, tur škaišta weidošees nahkamiba, tur lihds ar kreetnu darba daritaju pazelšees dišchena walsts. Kad firmās galwas aišwadifim dšihwibas koka peesaulē un frusta ehnā luhgšimees: „Kaut es buhtu mahtes wahrduš zaur semiti dširdejuši, es eetihstu walodinu baltajā willainē. Gaišma nahza lihgodama, kà bitite ahbolā; ai, Deewin, kaut redsetu šaw' mahminu atnahkam!," tad meers eestaros muhšu firdis un tas, kas šchita sudis uš wišeem laikeem, no jauna atdšims muhšu eekšchējā pašaulē. Škaišti un pateeši jauki muhšu tautas dšeešnās teek peeminets tehws-gahdneeks. Šchai peeminai jaskaņojas un jaweidojas par leelu eekšchēju špehku. „Trihs deeniņas šaraudaju tehwa kapa malinai: te gul mani dahrgi šwahrki, te dišcheni šidrabinai. Apšehdos raudadama tehwa kapa malinā. Te gul mans mihlšch tehtinšch, mans maišites dewejinšch.“ Tās ir gimenes — mih-

lestibas juhtas, kas muhsu wezaja audse
 sawa laiku bija laiduschas dsitas saknes.
 Pateizotees schim gimenes juhtam, mehš
 redsam, ka tos laikus zilwefu dsihwe nebija
 ta sadrumstalota, ka tas ir muhsu deenās,
 kad daschfahrt juhmojam par prahta zil-
 wefu sinatnu safneegumeem, bet juhtas
 atstahjam nowahrtā. Ja Blaumana prahta
 zilwefam Edwartam buhtu wairak gimenes
 mihlestibas, juhtu, winsch buhtu ihsts
 genijs un labs paraugs jaunajai audsei.
 Tahdu, kahds winsch paleef lihds gimenes
 tragedijai, mehš newaram atiht, bet gan
 janostahjas Indranu tehwa pusē.

☞ Wezo Indrantehmu neinterese tas ween,
 zif mafa eepluhst spihdoschu rublu; winsch
 wadas no juhtam. Javnais Indrans dascha
 fina ir neapschaubami praktisks, saimneeko
 razionalaki un ir jaunā laikmeta prasibu
 ideologs. Un tomehr, kaut Edwarts ar sawu
 aso prahta zirwi spehj nozirst Indranu
 oshus, Edwarts nejuht, ka lihds ar to
 winsch sarauj dwehfeligo gimenes tuwumu
 un beidsot paleef eelscheji nabags, glusch
 ka Schekspira Hamlets. Wezais Indran-
 tehms turpretim atstahj leelu garigu man-
 tojumu — eliski augstas wehrtibas. Kad
 dehls aisdjen tehmu us pirti, tad wezais
 Indrans raud ua slumst, ka nekahdas man-

tas newar atstahht audschu meitina. Bet Selmina sanem Indrantehwa rokas un saka: „Tu taf mani us labu ween mahziji“. Luht firds un juhtu zilweku leelais mantojumis. Rahds eewehrojams sweschtautu raffineeks saka: „So ihsta laime tur tif set, tur prahts ar firdi kopâ eet“. Tapehz wezaku usdewums audsinat jaunatni ar gaischu prahtu un godigu, filtu firdi, kas wisween-fahrshako darbu pilda apsinigi un eemantofabeedribas atsinibu. Tahda jaunatne ir ihsti waroniga un paschaisleedsigi pildidama sawu peenahkumu nedomâ par paschlabumu. Un peenahkums ir augstakais tikumisko juhtu ispaudums, peenahkums ir darbs. To apstiprina Brands, aizinadams leelâ darbâ: „Te lai gruhâtâ zihnâ stahjam, laut te gaida listens starbs, peenahkums mums — darbs un darbs!“

Jaunatnei jaeaudsina apsina, ka katrs darbs nes teeschi tildauds swehtibas, zit labi un kreetni tas teel pildits. Weenmehr nelainiga buhs ta jaunatne, kas spraudis mehrkus, kas naw sasneedsami. Ditpat noschehlojami ir tee wezaki, kas eedomajuschees sawus dehlus un meitas redset ar diplomeem kabatâ, kamehr jauneem naw gribas strahdat, bet pascheem wezakeem truhst lihdselku to sasneegt. Wes tam scheem

špoščās nahkamibas deewinatajeem deretu eegaumet, ka leelos tehnikās šasneegumus, kuras mešs apbrihnojām un godbijibā nolēzam galwas to zilweku preešchā, kas ar šawām prahta atšinām prot ismantot dabas warenibu un winas noslehpumainos špehtus, — mešs tuwakā nahkotnē ar noschehlu minejim. Gruhti eedomatees, kahds buhs nahkamais „kimistais pasaules karsch“. Drausmigi klausitees, zil nechehligi tiks isnihzinata wišu wehrtibu augstakā wehrtiba — zilweka dšihwiba. Par to špreešch neween peeauguschee, bet ari behrni. Kahds 12 gadus wezs sehns man teiza: „Kad es buhšichu leels, tad es aeroplanā eekšchā un prom us Rihnu. Tad ar uguni wee' es tos kihneeschus noslauzischu no jemes wiršas.“

Ta ir masa sehna naima doma, bet ļoti daudz šlehpj šewi tās pateesibas, kas aug, breešt un weidojas jaunatnes, — jaunās paaudses šmadšenēs. Warbuht tas ir tapehž, ka muhsu šadsihwes eekahrta ir tahda. Skolās, šahkot ar šemaka tipa un beidsot ar augstskolu, galwenā wehriba teel peegreesta prahta kultam. Šabeedribas špreedums tahds pats, pat gimenē — tautas etoša flehpi špreešch, par to manam behlam waj meitai jatop, lai wairak eemantotu šabeedribas atšiniibu un godu. Tas naw wairs tas ideals,

to 60. gados latweeschu jaunatnei rahdija
 Kriechjahnis Waldemars, Kronwalds, Aufel-
 lis, Pumps u. z., bet weenkahrschi gods-
 kahre ar samu pawaldoni baudkahri. It
 mihli japateizas tam mahtem un tehweem,
 kas saweem behrneem sneeguschu augstaku
 isglichtibu, bet wehl noschehlojamaki ir schee-
 wezaki, ja naw pratuschi eeaudsinat behr-
 neem ihsta darba preeku un mihlestibu pil-
 dit tos darbus, kas paschus wezatus darija
 bagatus. Skola scho apsinu spehj masal ee-
 audsinat un, kautschu gan isklaujas loti
 behdigi, man ta audsinatajam jasaka, ta
 mums ir ari tahdi audsinataji, pat deesgan
 prahwa wina saime, kas religisko juhtu un
 pietates modinaschanu, darba mihlestibas
 audsinaschanu neatfihst. Taisni tapeh3 mums
 radusees inteligento besdarbneeku saime, kas
 usstahda tahdas prasibas, kahdas neinteli-
 gentais neprot. Waj tas nedara sirdsahpes
 wezakeem un kaunu pascheem jauneescheem?
 Mehs buh3im wisi weenis prahtis, ja teif-
 fim, to dara tee jauneeschi, kas isglichtoju-
 schees gan intellektuali, bet dwehsfeligi —
 juhtu pasaulē pilnigi nabagi. To tik pareisi
 ir sapratis muhsu mihltais sahpu un skumju
 dsejneeks nelaitis Boruku Jahnis, jo wina
 „Sirdschklichstos laudis“ tehlotais mihlesti-
 bas gars — Saknitis par jauno, skoloto

paaudsi šala: „Prahtu gan jums tur isglihto, bet nokauj firidi un juhtas. Juhš darat wišu šawam mehrkim. Un kas ir šchis mehrkis? Neeki. Lai eemantotu wahrdu „kungš“, lai tiktu pee naudas un ahreja goda, lai spihdetu uš eelas un weesibās. Bet kas ir juhšu firidis? Samaitatas ašinis.“ Taisni šchi nowehrtejuma un genialā spreeduma pareisibu mehš redsam tagad katru brihdi. Teešchi muhšu deenās zilweks wišu labo, kā: draudsibu, mihlu, uštizibu, pietati pehr̄ par naudu. Radusees jauna dewise: prahtš pelna naudu, nauda — lo firidš wehlaš. 60 gadu modinoschais idealisms judis. Tad jaunatne bija augstako garigo wehrtibu paudeja, turpretim muhšdeenu peršonigā kulta laikmetā jaunatne ir pretgariguma neseja. Jaunatne nespeh̄j issekot wišām tām kosmištām kataklisimam, kas norišinas wišā pašaulē. Tā leelā zilweku degenerazija ar šaweem dragajumeem šasneegušī augstakos kalngalus, raij jaunatni lihds zeeschanu un pašemajuma haremā. Augstais un reišē aukstais šaprahtš, garigais tukšchums, walbojšchā laikmeta sozialā netaišniba, politiskās nekehđšibas, kas apsihmogotas ar šchaurfiridibas un pašchlabuma meklešchanas špeedogu, noschelojamā augstprahtiba, semfiridiba — wišas šchis parahdibas kā Memfišas listena

deeweetes rokās šadewuščās dejo ap jauno
dšihwibas loku un dejas mulšā karšē jau-
natnes jau tā karstās ašinis un uštrauktās
šmadšenes.

Rule kà jau mineju gimenē, školā, ša-
beedribā, it wišur ir ahrkahrtigi leela ten-
denze pehz šlawas, goda un weeglas dšihwes.
Šndividualās špehjas neteef iškoptas, jo
weeglak tikt uš augšču paktaujotees puhta
pšichologijai. Bet taišni no šehis puhta
uššlawas brihdina Gōhtes Šausts :

„Un puhta uššlawa, ko tu šeh dširdi,
Man autis štan kà iššmeeklis,
Kaut lašitu tu dšili manim širdi,
Šit maš to tehws un dehlš ir pelnišis.“

Šaunadne nedrihšt nogrint puhta pšicholo-
gijas twanā, jaunatnei jaškauša Pera Šinta
atšinaai: „Es atmetu mantu, godu un šlawu,
lai glahbtu tif ihpatnibu pats šawu.“ Tā
tad zilwešam ir kaut kas augštaks par
godu, mantu un šlawu, ta ir wina perso-
niba, wina eekšehjais „es“. Šilosošijā,
waj labak šakot pšichologijā, šcho „es“ ap-
šinu mehds šaukt par paščapsinu. Dšihwe
un ahrejee apšahkli loti ahtri mainās un
lihds ar to muhju apšinas šahwoklis. Tif-
lihds ešam kaut ko pahrdšihwojušchi, išju-
tušchi, drihš to aišmirštam un karsti pee-

keramees jaunam. Un tomehr ſchajos
 apſinas ſtahwokta momentos mehs ſewi
 uſtweram kà weenu un to paſchu un muhsu
 paſchapsina paleef kà muhsu domu, juhtu
 un gribas darbibas nemainigs pamats, kas
 apſinas ſtahwokta mainàs patur ſawu ihpat-
 nibu, muhs atſchkir no pahrejeem ar ſawu
 individualitati. Mehs ſinam zif dauds ne-
 taiſnibas bij jazeefch wezam Indrantehwam
 no ſawa dehla, mehs redſam ſirſnigo un
 laipno Indrantehwu aſu un ſtingru un
 waram lihdsjuſt wina dwehſeles zeeſchanam.
 Un weenmehr Indrantehws ir weens un
 tas pats ſawà dwehſelè. Es eſmu pahrlèe-
 zinats, ka tillab jaunà, tà wezà audſe, labi
 paſihſt Blaumana „Indranus“ un droſchi
 ween ſahdreif kahda aſara noriteja pah
 ruhpeſ ſaroteem waigeem, kad kaulſchu uſ
 brihdi wiſi ſmaidi noſuhd no muhsu wai-
 geem un mehs redſam un wehrojam dſihwes
 ihſto ſeju un juhtam, ka warbuht ari muhsu
 ſaulreets deefin waj buhs laimigaks. Un
 tomehr, leels ir tas zilweks, kas klaufijis
 ſawai ſirdsbalfij, kas pats ſewi atradis.
 Tahds zilweks beſ mantas, goda un ſlawas,
 kà to Pers Gints ſaka, ir glahbis ſawu
 ihpatnibu, tas ir, ſawu perſonibu — indi-
 widualitati, ſawu „es“. To ſpehj zilweki,
 furus neſaiſta manta, deeminatais gods,

femi wehrtejamà flawa. Schee netikumi muhsu wezajà audsè nebija tà eesafnoju-schees, kà to mehš redsam tagad. Viteratura, wehsture un pate dsihwe sneeds mums fimteem labu paraugu. Mineschu to paschu Blaumana Jndrantehwu. Kad tehws dehla nizinats teef israidits no mahjas un aiseet dsihwot pirtinà, tad tàs paschas rokas, kas Jndranus bij pahrwehrtuschas par seedofchu dahrsu un schajà dahrsà kà waldneeku eezehla dehlu, kà weenigo mantojumu sa-nehma atmeni, us tura atbalstit firmo galwu.

Tikbands par prahta un juhtu zilwekeem. Kà jau teizu, par prahta zilwekeem jasaka, lai mehš domajam kà domadami, spreescham kà spreesdami, tomehr lai neaismirstam ko sawà laikà teiza Russó un Tolstojs, ka neweenu soziali-sabeedrisku slimibu sinatne neisahrstès, ja ta aismirft, kam ta kalpo; neweens jaunàs straumes peldetajs nesa-sneegs krahta, ja tas kalpos weenigi moder-nàs ziwilifazijas ahrischkigumam. Tas pats jasaka par juhtu zilwekeem. Mehš juhmojam par Poruka Anfi Wairogu, Kufaschianu, Salkschau tehwu. Apfischu Zekabu Andru tehwu, Blaumana Bungatinu, pat Göhtes Werteru u. z., tomehr nebuht newaram teikt, ka tee jau weenigee ihstee waroni un

wineem nefa wairaf newajaga. Ja juhtu zilweks aispluhst šaprainā fantasija, waj šellā juhtu šawilnojumā, tad tahds zilweks ir beš plasčhaka dšihwes wehreena. Ar tukšču fantasiju un šalkanu jušmosčhanu newar šasneegt augstalus idealus. Dwehšeligais šasakaušē ar intelektualo un tur, tur šchis diwas prahta un širds upes radis weenu leelu špehzigu straumi, tur nespehs šcho straumi aisturet nedš klintis, nedš augsti kalni. Da islausis zeku un droščhi wiršisees uš šawu mehrki. Šchi tresčā zilweka pamatihpaščiba ir šti pra griba. Gribas špehks ir leels faktors muhšu gara darbibā. Daudš kreetnu mehrku un labu pasahkumu prahta zilwekeem paleek uš papiira, daudš zehlu ideju isgaisht juhtu zilwekeem, ja tee ir newarigi un teem truhkšt šti pras gribas realizet to, kas organiški winos nobreedis. Genials, tiš weenā šinā weenpušigs, zihuitajs ar reti šti prū gribas špehku ir Šbjena Brands. Wina dewiše: „Nepeemiršti, wajag' špeht, dšihwibu pat upuret!“ ir aizinajums gara atdšimsčhanai, lai waronibas uguns eedegtos jaunatnes širdi. Da ir muhšu wahjiba, ka ušnehmigu zilweku mums ir deesgan daudš, bet naw gribas špehka un isturibas ušahkto iwest lihds galam. Ja muhšu jaunatnei buhtu

gribas spēks un isturība, tad gtehwums
 šadegtu darba drosmē un dšihwinošs
 preeks ritetu jaunatnes ašinis. Brands,
 šawa mehrka šašneegšanai, štipras gribas
 un isturības eetekmets, šaka :

„At, te wjadšiga tiš griba,
 Griba šuhd — tad newariba.
 Griba wāhrgā meešas elpā,
 Griba plašchā gara telpā. —
 . . . Žaunu dšihwi šewim guššim,
 Šnihts meli, šalkaniba,
 Kad kā lauwa zelsees griba.
 Art waj šchēhpu turet rokā —
 Wišs ir wihra gribas žeenigs,
 Ja tiš mehrkis mums weens weenigs.
 Lai mums širdis šawu gribu
 Rašta Wišch kā wjadšibu.“

Ja mehš pašchirstam weštures lap-
 pušes, mehš redšam, ka mušju dšihwe daudš-
 reis ir bijuši gruhtaka kā tagad. Bet mehš
 spēhjam gruhtības pahrwaret, jo kas dših-
 wes wehtrās ruhdišs, mahžeja wehtram
 špihtet; darba gaitās audšis, apšinajās, ka
 darbs pahršpehji wišu. Mušju ušdewums
 jaunatnē modināt intereši, patiku un darba
 preeku. Katru darbu ko jauneeschi weiz,
 wezateem wajaga labi šaprast. Weltiga
 žildinašchana un šlawejchana war behrnos
 modinat lepnības šajuhtu, bet tišpat ap-

Iam noleegt waj neatsiht masà darbineeka panahkumus. Weittais darbs dod jaunu sparun un darba preeku turpinat sahktu. To nedrihst neds wezaki, neds audsinataji noleegt. Ar labu, gudru padomu daudj waram palihdjet. Un kad jaunatne pati atsihs, ka „Karmenes“ toreadora „spehzigant buht“ ir reise paleekoschs „uswaru guht“, modisees diwkahrjscha griba strahdal. Gribas spehku waram modinat ar gaischeem paraugeem, wehl labaki, ja paschi wezaki war buht schahdi paraugi. Mulsu weza audse jawà laika bij deenesta puishji un meitas, ar wihsem kahjas, bet jaulite tos eezehla gruhà, bet swehtiga darba panahkumi. Katrs, wismasakais darbs ir swehtigs un atmakajajoschs, ja to ar preeku apsinigi weiz. Tur, kur sweedri lihst, tur augli breetst, un ja til labi gribam, tad loti daudj waram darit.

*

Brihwibas zihnas latwju dehleem bij griba un isturiba sahktu zihnu iswest lihds galam. Mulsu toposchai audsei jabuht zeenigai sargat tos eeguwumus, ko winas brahli asinim pirka. — Latwijas jaunatne,

šarkanbaltšarkanais karogs tavās rokās.
Nes to par godu Latvijai, par švehtibu
latwju lautai, tad brihwibas saule muh-
šhigi spihdēs pahr wezo Tahlawas semi.

50

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0308017857

atms

16. ZEPH 1938